

első szavánál. Gondolja meg a dolgot és válasszon. Most pedig menjünk a többiekhez.

Igy szólva előresietett és csakhamar belevegült a társaságba. Csermák szótlanul követte. Nem igen beszélt a következő napokon sem. Még a hegedűjéhez sem nyult szívesen, tépelődve üldögélt végig a farsang utolsó két napját. Csak a bortól kért tanácsot. Végre hushagyókedd éjjelén, mikor a legvidámabb hangulatban várták a herceg halálát, odament ismét a lányhoz.

— Margit, kérem. Igen vagy nem?

— Nos, hogyan döntött? Visszamegy Pestre?

— Nem lehet, Margit, nem lehet.

— Akkor nem — felelte keményen a lány és hátat fordított neki. Ő pedig támolygó léptekkel az ajtó felé indult. Kiment a friss levegőre, s mintha holdkóros lenne, ment át az udvaron, ki az országutra; hajadonfővel, kis kabátban. Ment előre a fagyos uton; a szél felborzolta a haját, a kutyák megugatták, ő nem látott, nem hallott. Mire azt érezte, hogy fázik, már messze járt a falutól. Bement a legelső utszéli csárdába — és azóta így járja a világot.

Még egyszer találkozott a lánnyal. Átutazóban megszállott egy faluban és a rongyos csavargót, akivel a fogadóban találkozott, észre sem vette. Nagyon csodálkozott, amikor egy parasztgyerek egy kótalapot hozott neki, azzal az üzenettel, hogy az a vándorlegény küldi a nagyságos kisasszonynak, aki ma hajnalban továbbment. A kótalapon egy dal volt, címül pedig ez volt írva: „Szerencsétlen szerelem! à la scala minore par Luidi et Rohans Antonio Csermák.“

*

Igy történt-e, vagy úgy, nem tudom. Talán gögös arisztokrata hölgy volt, aki rá sem nézett alázatos hódolójára, vagy buta falsi libácska, aki elébe helyezett egy vidéki gavallért. Ki tudja, ki tudhatja azt ma? Talán egervideki öreg kuriák padlásán, örök ifju nagyanyáink naplóiban találhatnánk valami futó nyomot. Vagy már minden nyomát belepte a feledés pora a vándor muzikusnak? Naplók, feljegyzések repdeső hamvát százfelé fujta a szél. Akárhogy történt, egy a vége. Csermák nem tudta elviselni nagy bánatát, ivásra adta magát. Alamizsnát kéregetve járta be az országot, az ajándékokat a játékaival fizette meg gazdagon. Próbálták helyhez kötni, a régi életmódhoz szoktatni, de csakhamar megszökött mindenhonnan. Búját csak borral lehetett elosztatni. Egy denhonnan. Búját csak borral lehetett elosztatni. Egy elhagyott kunyhóban halt meg, egy befejezetlen darabot hagyva hátra, amelyre az volt írva: „Bihari fejezze be!“ A címe pedig ez volt: „Csermák halála.“

Papp Remig.

Legkedvesebb lapom

UJ ÉLET,

a Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesületének tulajdonát képező

melyre ismerőseim körében előfizetéseket gyűjtök, s melyet hazafias szelleme miatt mindenkor és minden módon pártfogolni fogok.

Levél.

Lelkem Testvérem! Kedély és hangulat néha még akkor is borús, ha derűs az ég. Mikor heteken át feketeszürkén kóvályognak az esőfelhők s ha kell, ha nem, el-elpityerednek; mikor a meleg napsugarak helyett csak a hideg szél borzongatja a Tisza hátát s az ember bőrét is, ha nincs oka, úgy is kedélytelen, nyomott, fázós a hangulat is.

A mi szerencsétlen országunk egén már évek óta — mindmégannyi század — csak a zordfekete viharfelhők nyargalnak, mint egy megriasztott ménes. Hiába kapaszkodunk fel a világpolitika kilátó fájára, ködös, szürke, viharos az ég, amerre s ameddig a szem ellát. A hideg szelek sóhajokat hoznak-visznek a csonkaországból a csonka részekbe. Szívek jajdulnak fel, elvesztett remények hördülnek halálos vonaglással. Mély börtönök fenekéről, kényszermunkára itéltek csapatából idehangzik a vértől, emberhuscafattól részeg korbács szélesen suhanó csattanása. Rabok ők, foglyok mi. Mindnyájan Trianon békéje bilincseit hordjuk. A jajsót, a szenvedések keserűségét, a véresen tátongó sebek velőbe nyilaló sajjgását még a csonkaországban is kevesen értik s érzik... Hogyan érhetné meg más a vilus táncot járó Európában?...

A veszteség magában is fáj. Enyhül, ha részvét, megértés testvéri, baráti szava vigasztalva könnyíti a vesztes szív bánatát. De a testvér gunyja, a barát nemtörődömsége, részvéttelensége kétszeresen fáj.

Nem keserítetek tovább e gondolatokkal. Jól esik néha panaszkoznom Neked, Testvérem. Mintha könnyülné lelkeimen a teher s könnyebben tudnék haladni azon a nehéz uton, ahol a megértést keresem s viszem magyar lelkekbe keserű igazságban az egység csudabalsamát, amelyből újra születhetnek ez az ország, nagy Magyarország, amely vérben, könnyben, megaldztatásban fogamzott, s amely csak talpig magyar lelkek munkája, áldozata, véréből születhetik meg.

Gyűjtsünk világot, az igazság világosságát, aki magyarnak tartja magát, ezta fényt meg kell látnia s ha nem előítéletek, nyugati hóbortok rabja, követnie is kell.

Vigyázz, Testvérem. Jól különböztess tudás és tudás, haladás és haladás között, mert amilyen nagy áldás az egyik, éppen olyan átok a másik.

Sokan felejtik, hogy a lélek az lélek. És nem számtan, nem geometria, fizika, chemia, csillagászat, geologia, szóval nem természeti tudomány. A lélek állítja munkába az agysejteket, idegszálakat s végzi rajtuk a maga feladatát a gondolkodás törvényei szerint. Független az anyagtól. Ha a gondolkodás pusztán az agysejtek munkája lenne, úgy minden megszerzett képzethez az illető képzetek anyagából ott kellene valamelyes atom milliomodnyi részének az agysejten maradnia és így az agynak nőnie kellene. De akkor a koponyának valamiféle más elasztikus anyagból kellene lennie, hogy a növekedéshez képest bővülhessen. Így a koponya bővülő nagysága után azt is meg lehetne tudni, kinek mi van az agyában s egy némelyik kiváló tudós koponyáját talán meg is kellene abroncsolni. Még gondolatnak is groteszk. Viszont, há így állana a dolog, akkor nem lehetnének fogalmaink, képzetünk olyan elvont dolgokról, amelyeknek anyagi alapjuk nincs, mint szin, szépség, böllyek stb. Tehát az agysejtek önmaguktól nem végezhetik a gondolkodást, amint a gőzgép sem tud önmagától, gépész nélkül működni. Az agysejt csak a gondolkodás eszköze s rajta keresztül végezi munkáját a tőle független lélek, mint megismerő képesség.

A lélek, ez a megismerő képesség állapítja meg a $2 \times 2 = 4$ -et s ennek alapján jut el azokra a magas számtani és mértani műveletekre, amellyel kiszámítja a Nap és esillagok távolságát, a Föld nagyságát, megállapítja a fény utjának sebességét és felállítja a fényéveket. A lélek az, amely megismeri a természet titkait. Rájön a gőz és villamosság erejére. Megállapítja a bennük rejlő törvényeket s azokat a maga munkája megkönnyítésére s haszonra fordítja. A lélek az, amely megfigyeli az állati és növényi élet rejtjelmeit; megfigyeli az emberi test csodálatos szerkezetét, amelynél bámulatosabb s a sokféleségben is egyöntetűbb nincs az egész föld kerekéjén semmi. A lélek az, amely meg tudja figyelni önmagát és tudja magáról, hogy van s a maga személye kifejezésére kimondja: én. A lélek használja fel az agysejteknek s a testben szétfutó milliárdnyi idegszálak hálózatát arra, hogy érzéseit, gondolatait ugyanabban a pillanatban szóba foglalva ki is mondja. A lélek megismerő, felfogó képessége minden tudás alapja, nélkülözhetlen feltétele, az a sine qua non, amely nélkül semmiféle ismeret és tudás nincs.

A természetbe azonban az életet, az életbe a természetet, mozgást, törvényeket nem ő adja, csak megfigyeli, ami önmagában és rajta kívül van és volna úgy is, ha ő nem fedezte volna fel s nem fedezhette volna fel, ha különben is s tőle függetlenül is minden önmagában nem lenne s nem az lenne, ami. És csak hadd figyelje az élet jelenségeit, hadd fedezzen fel újabb titkokat, csak haladjon és gyarapodjék ebben a tudásban, ebben a munkájában, nem fogja utját állani soha senki, sem az Istenség, sem az Isten törvényeit őrző és hirdető vallás. Hanem amikor megismerőképessége sok mindenre rájön, sok törvényszerűséget megállapít, ugyanakkor meg ne feledkezzék a maga törvényeiről sem. Amint a gondolkozni nem tudó szerves és szervetlen világnak megvan a saját szigorú törvényszerűsége, amelytől az elpusztulás veszélye nélkül letérnie nem lehet, úgy az emberi léleknek is megvannak a maga szigorú erkölcsi szabályai a szabad és nem szabad, a becsület és becsületlenség sárpárja, amelyről, ha lesiklik, vagy nagyon megüli, vagy halálra zuzak magát.

Testvérem, ezen a tényen sem segít semmiféle okoskodó kibuvás. A tévedések sorozata ott kezdődik, hogy sokan nem akarják elismerni azt, hogy a lélek természetében csak egy tudás van: szabad, nem szabad; csak egy törvény: a beleoltott erkölcsi törvény; csak egy haladás: tökéletesedő haladás az erkölcsi jószágban. Más nincs és nem is lehet. S amint a természet törvényeiben se változás, se haladás nincs, mert azok önmagukban tökéletesek s éppen ezért megváltozhatatlan igazságok, ez az eset áll a lélek természete és törvényeire is: azok is alapigazságok, ezért tökéletesek, tehát megváltozhatatlanok. Miért nem lehet rajtuk változtatni? Mert a lélek természetében egy és ugyanaz nem változik, tehát törvényei sem változhatnak s így ebben az értelemben haladásról szó sem lehet. A lélek hét ezer év múlva is Kain és Abel lelke s az lesz, amíg csak ember lesz a földön. A lélek ma is egyikben jó, erkölcsös, becsületes, a másikban csalo, hazug, ámitó, erkölcstelen és piszkos. Tehát más szabad és nem szabad, más törvény nem áll és nincs ma sem, mint volt Kain és Abelre. Ez is tény és igazság s mert így áll a dolog, így a lélek erkölcsi törvényei, a vallásnak a lélekre vonatkozó tanításai nem idejét múlt ódságok, nem babonás butaságok, nem lomtárba való ócskaságok, hanem örök érvényű igazságok, s mert igazságok, ezért nem fognak megváltozni senki kedvéért és soha!

Miért nem mondják a természet más törvényeire,

egyéb igazságaira, hogy divatját mult ócskaságok?! Mért nem dobják el azt az ódsi $2 \times 2 = 4$ -et?! Mért nem haragszanak tüzre, vízre, levegőre, gőzre, fényre, elektromosságra s a bennük rejlő konok, meg nem másítható törvényekre, hisz azok még régiebbek a földön, mint az ember. Egyszerű a válasz: azok nem mondják az ember ösztöneinek, rosszrahajló akaratának: megállj! ez nem szabad; nem kiáltják: csak munkása vagy a magad életének és tulajdona egy feltétlen hatalmu Urnak; engedelmességed kell a lelkedbe helyezett erkölcsi törvények parancsának! De a lélek törvényei állandóan ezt zugják. Ezer tilalomfát állítanak. Kényszerítik az ösztönt, fegyelmek az akaratot s az észet, ezt a felfuvalkodott, gőgös, pöffeszkedő, semmi tekintélyt ismerni nem akaró, senkitől függeni nem szerető nagy urat, figyelmeztetik szolgálai állapotára. Keserves járom, nagy nyűg ez az urhatnám-ságon.

Ennek lerázására találta ki az elégedetlen, fegyelmet utáló ember a szabadelvűséget, lelkiismereti szabadságot. Ezért kellett ráfogni a vallásra a sötét butaságot s az erkölcs törvényeire a divattalanságot. Ezért kellett neveltségessé tenni az Istent. Erre kellett a haladás és felvilágosultság tudományos maszka bujtatott jelszavai: bekötni a lélek szemét, elfojtani a lelkiismeret szavát, hogy aztán függetlenül, szabadon gárolhassanak végig a test buta ösztönei, szabadjára engedett állati szenvedélyei és vágyai az örök erkölcsi törvényeken, hogy saját lealjasodásának legmélyén hurrát kiáltva, kitűzze a testi és lelki züllöttség és nyomor telejére az ember önbecstelensége zászlóját.

Ez is mindennapi élet, Testvér, tény, tehát megcáfolni nem lehet. Ez a megcáfolhatatlanság ott ég, ott fáj jajgatva a kicsi alaktalanságra nyomorított csonka haza testén, lelkén. Ebből nőttek ki a hazaárulók és ebből táplálkozik s ezzel táplálja a liberális sajtó ma is milliók lelkét. Ebből szitódik az engesztelhetlen gyűlölet magyar és magyar között. Ez mélyíti a nyomort, növeli a drágaságot.

Ird fel, Testvér, csak egy ellenségünk van: a szabadkőműves páholyokban nemzett, fogamzott istentagadó szabadelvűség. De ha addig éltet is a magyarok Istene, ennek a hétfejű sárkánynak fejét vesszük! Elég volt a garázdálkodásból!

Zete.

RIADÓTVÁRÓ MAGYAROKHOZ.

Csak várunk búsan, bizón, sorsunkat siratva, de zárva minden ajtó hétszér-hét lakatra. Hiába hittünk száz szezám-igét vakon jövőnkbe rontva, multunk megtagadva. — Testvér, ha lelked újra himni tudna s a száz szezám-igéből csak egy ha megmaradna, hiszed-e? győzne bátran, büszkén építve újat a régi üszkén — hanyadt tüziinket lángragyújtva kiálthatnánk csak egyszer azt, hogy: „Rajta!”

Álmatlan, árva, csendes éjszakákon látod-e, testvér!?

Tüzek gyúlnak a megkínzott határon és néma riadó zokog fel messze hívón: gyásztályos kiáltók, gyászposztós dobok — a haldokolva vérző szív is feldobog. Testvér — nem érzed? szent jogunk van nekünk az új tavaszra!

Kiálthatnánk csak egyszer azt, hogy: „Rajta!”
Barbarits Lajos.